

Орел Володимир
доктор економічних наук, професор
Харківський державний біотехнологічний університет
м. Харків, Україна
Volodymyr Orel
Doctor of Economic Sciences, Professor
Kharkiv State Biotechnological University
Kharkiv, Ukraine

РОЛЬ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ У РОЗВИТКУ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ

THE ROLE OF SUPPLY STIMULATION IN THE DEVELOPMENT OF STABILITY OF THE POWER

Головним функціонером при податковому стимулюванні виступає держава, дії якої направлені на забезпечення рівноваги між економічними показниками і показниками задоволення соціальних потреб громадян. Податкове стимулювання дає можливість наповнювати дохідну частину бюджетів за допомогою фіскальних дій, а також регулюючої функції розподіляти фінансові потоки доходів і витрат, які б сприяли активізації економічних процесів.

Фіскальні дії спрямовуються поставленими стратегічними цілями суспільного розвитку в той чи інший його період. Зважаючи на ринкові умови, ефективне податкове стимулювання економічного розвитку будь якої галузі, в тому числі і сільськогосподарського комплексу, повинно спиратися на виважене регулювання попиту і пропозиції, для цього потрібно використовувати сучасні методи застосування податкових заходів стимулювання розвитку виробництва, об'єктивний розподіл державних витрат, застосування пільг, що сприяло б розвитку виробничих процесів і залученню інвестицій, спрямуванню трансфертів на втілення стратегічних програм в практичне буття, мета яких покликана отримати економічний ефект поряд із задоволенням соціальних потреб суспільства [1, с. 41].

Рациональне співвідношення між темпами зростання економічних показників і податкових ставок повинні забезпечувати податкові механізми стимулювання розвитку агропромислового комплексу, але спрямування дій для отримання ефекту залежить від оптимальної системи податкового стимулювання. У випадку, коли бажання уряду і бізнесу розходяться, можна зробити висновок про недосконалість податкового стимулювання економічного розвитку.

У системі податкового стимулювання податки виконують наступну роль: за допомогою зменшення податкових ставок, або бази оподаткування стимулюють активні дії бізнесу до розвитку виробничої діяльності, фіскальна роль податків полягає у наповненні скарбниці держави, звісно, збільшення економічних показників сприяють збільшенню її фінансових обсягів. Оптимальна система податкового стимулювання сприятиме при використанні податкових важелів розширенню бізнесових спроможностей, розширенню сфери оподаткування, забезпеченню економічної безпеки країни. Зниження податкового тягара сприяє заохоченню підприємницьких структур до розвитку виробничої діяльності, до збільшення рівня податкових ресурсів, хоча на перших порах державна економіка страждатиме від нестачі фінансових ресурсів від даних новацій.

Це демонструє потребу в оптимальному поєднанні податкових стимулюючих заходів формування і розвитку податкового потенціалу стосовно визначення розміру податкового тягара, поєднуючи інтереси держави по наповненню казни і інтереси підприємництва відносно розробки і впровадження довгострокових стратегічних планів.

Очікувані результати від системи податкового стимулювання націлені на розвиток сільськогосподарської виробничої діяльності, збільшення рівня фінансових показників та сприяння залученню інвестиційних коштів. Опрацювання і введення моделі оптимальної системи податкового стимулювання повинно спиратися на стратегічне прогнозування.

Податкові органи проводять моніторинг виконання прогнозних показників з нарахування та сплати податкових платежів. Поряд з цим майже не здійснюється аналіз залежності вище згаданих показників від показників економічного розвитку країни, галузі, регіонів, фінансового стану платників податків. Даний стан речей негативно впливає на результати діяльності податкової служби, органів управління економікою і фінансами на всіх рівнях влади. При цьому податківці прогнозні показники по нарахуванню та сплаті податкових платежів планують від досягнутого. Виконання прогнозних показників здійснюється адміністративними методами. Таким чином, постає необхідність доопрацювання методів аналізу для стратегічного податкового планування, а також з'ясування рівня впливу економічних та фінансових чинників на виконання показників зі сплати податків і зборів.

Недоліки організації процесу податкового стимулювання аграрного комплексу в національному господарстві націлюють на необхідність продовження модернізації відповідних заходів [2]. Однак, будь які процеси реформування потребують попереднього всебічного аналізу функціонування механізму, що потребує зміни з метою виявлення його сильних та слабких сторін.

Основним призначенням податкового стимулювання є, насамперед, спонукання до ділової активності бізнесових структур, які займаються аграрним сектором та мають на меті, при розширенні їх діяльності, акумулювати грошові кошти у бюджети через сплату податкових платежів.

Оскільки від ефективного економічного розвитку аграрного комплексу залежить продовольча і економічна безпека країни, поряд з цим результати діяльності агропромислових підприємств впливають на діяльність галузей, підприємство яких взаємопов'язано з даною сферою, тому коли йдеться про фіскальну ефективність податкової системи в цілому, що сутність її полягає в одержанні та акумулюванні податкових платежів, формуванні на цій основі дохідної частини бюджету з метою виконання державою завдань економічної і соціальної політики. Виходячи з цього, показником фіскальної ефективності податкової системи є питома вага податкових надходжень у валовий внутрішній продукт.

При розробці системи податкового стимулювання агропромислового комплексу одним із проблемних інструментів є податок на додану вартість, який сплачують споживачі. В структурі бюджету він займає одне із перших місць. Таким чином на якісні результати наповнення бюджету впливають збільшення обсягів господарських оборотів, а не показники ефективності виробничих процесів. Політику стимулювання виробничих процесів податковими механізмами потрібно розробляти в напрямі створення сприятливих умов для отримання ефекту від виробничо-економічних процесів.

Модернізація податкового стимулювання агропромислового комплексу в національному господарстві спонукає до застосування податкових канікул, податкових пільг чи м'якого режиму оподаткування [3]. Використання податкових канікул є найбільш дієвим важелем при здійсненні стимулюючих заходів стосовно активізації економічних процесів. Такі прийоми застосовують в основному при переході на систему землеволодіння на основі приватної власності.

Більша частка агропромислових підприємств мала і має збиткові показники. Податкові потоки в казну бюджету від економіки агропромислового комплексу мають не втішні показники. Хоча ні в одній економічно розвинутій країні не ставлять за мету якомога більше отримати податків від цієї галузі, а зазвичай механізми податкового стимулювання застосовують для того, щоб створити умови до розширення діяльності агропромислової сфери, ставлячи на меті забезпечення продовольчої безпеки, створення

робочих місць на селі і задоволення суспільних потреб громадян, що проживають на сільських територіях.

Одним із способів податкового стимулювання економічним розвитком є створення ефекту від застосування податкової допомоги агропромислому комплексу, що виражається у податковій підтримці рослинництву – на 1 га ріллі, тваринництву на 1 умовну голову, а також відношенням податкової підтримки до ВВП, доданої вартості, обсягу продукції сільського господарства, прибутку [4].

Агропродовольчий сектор України займає одне з провідних місць у системі національної економіки. Зростає питома вага його вкладу у валовий внутрішній продукт країни, формування державного бюджету, експортний потенціал держави. Вітчизняний агропромисловий сектор поступово стає конкурентоспроможним на аграрних ринках, збільшується його частка у загальносвітових обсягах виробництва стратегічно важливих видів сільськогосподарської продукції та продовольчих товарів. Зростає споживання основних продуктів харчування населенням України.

Практикою доведено, що зростання ВВП за рахунок агропромислового комплексу ефективніше сприяє зменшенню бідності населення, ніж зростання ВВП за рахунок інших галузей економіки, що має особливо важливе значення у періоди кризових економічних явищ. Ми бачимо сільське господарство наукоємним, інноваційним, екологічно безпечним, прибутковим. Умовами цього є технічне та технологічне переоснащення, орієнтоване на ресурсозбереження, організація раціонального і ефективного використання сільськогосподарських угідь, розвиток органічного землеробства, формування сучасної селекційної бази, розбудова систем управління якістю, безпечністю продовольчої продукції.

Складовою формування та реалізації системи податкового стимулювання виробничих процесів агропромислового комплексу є здійснення реалізації зобов'язань щодо забезпечення пріоритетного розвитку даного сектора національної економіки.

Пріоритетні напрямки:

- підвищення ефективності галузі рослинництва;
- розвиток високоефективних галузей свинарства і молочного скотарства;
- врегулювання земельних відносин, раціоналізація землекористування, формування прозорого ринку земель сільськогосподарського призначення;
- розвиток інфраструктури аграрного ринку, формування мережі оптових ринків та кооперативних каналів збуту сільськогосподарської продукції;
- реформування аграрної освіти відповідно до реальних потреб сільського господарства;
- сільський розвиток.

Основні проблеми в податковій діяльності юридичних і фізичних осіб залежать, перш за все, від стану податкової політики і податкової системи України, від термінів втілення системи ефективного податкового стимулювання діяльністю суб'єктів оподаткування замість адміністративного підходу в стягненні податків.

Отже, для вітчизняних агропромислових підприємств актуальною є проблема розробки ефективної податкової політики та оптимізації податкового стимулювання діяльністю агропромислового сектору. Слід відмітити, що основою формування податкових надходжень від сільськогосподарських підприємств є визначення та обчислення показників бази оподаткування конкретного податку.

Це пояснюється тим, що одні податки визначаються на етапі виробництва товарів чи послуг, зокрема податки та нарахування на витрати на оплату праці, платежі за ресурси, а інші - на етапі реалізації - акцизні збори, ПДВ, податок на прибуток тощо.

Узагальнюючими якісними цілями формування податкового стимулювання розвитку агропромислового підприємства повинні бути: оптимальне оподаткування, досягнення максимально можливої суми чистого прибутку з метою стабілізації фінансового стану підприємства; стимулювання зацікавленості працівників в результатах своєї роботи, забезпечення справедливого співвідношення доходів власників підприємства і їх

працівників, формування ефективного співвідношення між засобами споживання і накопичення тощо. Ці цілі повинні бути реальними, конкретними за термінами виконання, відображати найважливіші напрями вдосконалення оподаткування підприємства, бути зрозумілими і легко піддаватися контролю при реалізації. Поставлені цілі конкретизуються, взаємно узгоджуються і кількісно визначаються у вигляді системи показників, що характеризують ефективність оподаткування підприємства, до яких воно прагне на певному проміжку часу. Податкове стимулювання потрібно націлити на регуляцію економічних процесів, створюючи площину податкового сприяння виробництву продукції, послуг. Розподіл доходів необхідно здійснювати об'єктивно, виключаючи зрівнялівку. Податкові заходи спрямовувати в основному на стимулюючі процеси економіки в національному господарстві, а не на наповнення бюджету податковими платежами. Практику підтримки збиткових підприємств аграрного сектору необхідно звести нанівець.

Перелік використаних джерел

1. Андрущенко В. А. Економічні та позаекономічні аспекти оподаткування / В. А. Андрущенко, В. І. Ляшенко // *Фінанси України*. 2005. № 1. С. 36-43.
2. Білик М. Д. Податкова система України : навч.-метод. посіб. / М. Д. Білик, І. А. Золотько. К. : КНЕУ, 2006. 192 с.
3. Іванов Ю. Б. Податковий менеджмент : підручник / Ю. Б. Іванов, А. І. Крисоватий, А. Я. Кізіма, В. В. Карпова. К. : Знання, 2008. 488 с.
4. Олійник О. В. Податкова система : навч. посіб. / О. В. Олійник, І.В. Філон. К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 456 с.
5. Орел А.М.Методичні підходи до процесу ресурсного забезпечення підприємств аграрного бізнесу / А.М. Орел // *Український журнал прикладної економіки*. 2018. Том 3. № 2. С. 211–216.
6. Синчак В. П. Система оподаткування у сільському господарстві України: теорія, методологія та практика : монографія / В. П. Синчак. Х. : ХУУП, 2008. 476 с.